

1981/82:57

Tisdagen den 12 januari

Kl. 13.00

1 § Anmälan om kompletteringsval till utskott

Anf. 1 TALMANNEN:

Socialdemokratiska riksdagsgruppen har som suppleant i socialförsäkrings- och arbetsmarknadsutskottet under Sune Johanssons ledighet anmält hans ersättare Bo Finnkvist.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Bo Finnkvist (s)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet

Bo Finnkvist (s)

2 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1981/82:74 och 78 till trafikutskottet

1981/82:83 till konstitutionsutskottet

1981/82:90 till arbetsmarknadsutskottet

3 § Föredrogs och lades till handlingarna

Skrivelse

1981/82:103

4 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1981/82:161 och 162 till försvarsutskottet

1981/82:163 till socialutskottet

5 § Talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle propositionerna 100 och 101 sättas sist.

6 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1981/82:85 om ändring i brottsbalken m. m. (bokföringsbrott)

1981/82:86 om godkännande av en nordisk överenskommelse om godkännande av vissa yrkesgrupper för verksamhet inom hälso- och sjukvården och veterinärväsendet, m. m.

1981/82:88 om åtgärder för att förbättra försäkringsdomstolarnas arbetsläge m. m.

7 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1981/82:164 av *Rune Torwald*

Publiceringen av väljaropinionsundersökningar under pågående valrörelse

1981/82:165 av *Rune Torwald* och *Kerstin Andersson* i Hjärtum

Ändrade regler för ianspråktagande av investeringsfond

1981/82:166 av *Rune Torwald*

Åtgärder för att stimulera banksparandet

1981/82:167 av *Rune Torwald*

Ändrade regler om taxeringsvärde på tomter som utarrenderas på lång tid

1981/82:168 av *Gunilla André* och *Ella Johnsson*

Straffansvar för onykterhet vid framförande av tåg eller rälsbuss

1981/82:169 av *Margareta André*n och tredje vice talmannen *Karl Erik Eriksson*

Straffansvar för onykterhet vid framförande av tåg eller rälsbuss

1981/82:170 av *Gunnel Jonäng*

Åtgärder för att minska opiumodlingen i "Gyllene triangeln"

1981/82:171 av *Rune Torwald* och *Arne Andersson* i Gustafs

Möjligheten för socialnämnd att uppbära sjukpenning för person som missbrukar alkohol och narkotika

1981/82:172 av *Mårten Werner*

Aborter efter adertonde havandeskapsveckan

1981/82:173 av *Jan Berqvist m. fl.*

Ökade resurser till öststatsforskning

1981/82:174 av *John Johnsson* och *Kurt Ove Johansson*

Skyldighet att installera radio i bilar

1981/82:175 av *Bengt Silfverstrand* och *Egon Jacobsson*

Åtgärder mot vattenföroreningarna i Ringsjön

8 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 11 januari

1981/82:110 av *Oswald Söderqvist* (vpk) till statsministern om handelsförbindelserna med Polen:

Händelserna i Polen 1980 och 1981 har följts med stort intresse i Sverige. Stora delar av Sveriges befolkning, organisationer av skilda slag, de politiska partierna och regeringen har på många och skilda sätt engagerat sig i frågan. Framväxten av en självständig fackföreningsrörelse i Polen, det friare informationsutbudet och de nya möjligheter som härigenom öppnade sig för ett utökat, folkligt inflytande i det polska samhället, har mötts med sympati i alla läger i Sverige.

Det militära maktövertagandet i Polen i december 1981 har på motsvarande sätt bemötts negativt och utsatts för hård kritik i vårt land. Utvecklingen mot ett öppnare och friare polskt samhälle har, i varje fall för tillfället, stoppats upp.

Den fortsatta utvecklingen i Polen kommer till stor del att bli beroende av hur landet kan lösa sina ekonomiska problem. Detta i sin tur är avhängigt av vilka kontakter som kan upprättas med omvärlden på det ekonomiska och handelspolitiska området. En internationell isolering och avsnörning av Polen och den polska ekonomin befrämjar inte en inrikespolitisk utveckling mot större öppenhet och frihet. Ledande företrädare för den militära regimen har uttalat att en återgång till de förhållanden som rådde före 1980 inte är möjlig. Om detta skall förhindras är internationella kontakter viktiga. Det gäller särskilt kontakter utanför det egna blocket och i synnerhet med ett alliansfritt och obundet land som Sverige. USA:s president Reagan försöker nu utnyttja händelserna i Polen i storpolitiskt syfte och har utlöst vissa ekonomiska och handelspolitiska åtgärder riktade mot Sovjet. Indirekt berör de också Polen. Försök från USA:s statsledning att få med de västeuropeiska staterna på denna politik har bemötts kallsinnigt från de berörda regeringarna. Den svenska regeringens och den svenska statens inställning till dessa problem är viktig och bör klaras ut.

Polen är en av Sveriges äldsta handelspartner. Utbytet med Polen har varit relativt stort också under efterkrigstiden, med beaktande av den låga andel av Sveriges handel som sker med öststatsekonomierna. LKAB:s järnmalmsexport till Polen har tidvis varit omfattande och svensk import av polskt kol har skett i motsvarande grad. Det måste vara både ett svenskt och ett polskt intresse att detta handelsutbyte fortsätter och också vidgas till andra områden.

Den solidaritet med Polen och det polska folket som nu kommer till uttryck på så många sätt i Sverige bör också ta sig form i konkreta ekonomiska och handelspolitiska åtgärder. Det är den största insats Sverige

Nr 57

Tisdagen den
12 januari 1982

*Meddelande om
interpellationer*

kan göra. Det är också till stor fördel för vårt eget land, där framför allt järnmalmsexporten som bekant kämpar med stora svårigheter. I ett längre perspektiv är ett utökat handelsutbyte med Polen på alla områden av största betydelse för Sverige och den svenska industrin.

Jag vill därför fråga statsministern:

1. Vilken uppfattning har den svenska regeringen om de åtgärder som USA:s regering vidtagit mot Sovjetunionen med hänvisning till händelseutvecklingen i Polen?

2. Anser statsministern att ett utökat svenskt-polskt handelsutbyte är en solidaritetsåtgärd för Polen och det polska folket och till gagn för den svenska ekonomin?

3. Hur har den svensk-polska handeln utvecklats under de senaste åren?

4. Inom vilka områden bedömer den svenska regeringen att det finns möjligheter att utveckla handeln med Polen? På kort sikt? På lång sikt?

den 12 januari

1981/82:111 av *Kurt Hugosson* (s) till kommunikationsministern om vägpolitiken:

Riksdagens trafikpolitiska beslut år 1979 innebär för väghållningen att *driftverksamheten* skulle utföras på en sådan nivå att vägnätet kunde behålla sin kvalitet. För *byggnadsverksamheten* innebar riksdagsbeslutet krav på en högre ambitionsnivå. Detta har emellertid sedan avisats av den borgerliga majoriteten.

Det reala innehållet i väganlagen har trots riksdagens beslut av år 1979 minskat under senare år. Byggandevolymen har i stort sett halverats från början av 1970-talet till i dag. En ytterligare halvering till mitten av 1980-talet synes sannolik med den medelstilledning som föreslås i årets budgetproposition. Till följd av de kraftiga kostnadsökningarna har även medelstilledningen till drift av vägar i reala termer minskat under senare år. Bristande medel till underhållet av våra vägar är såväl på kort som på lång sikt någonting utomordentligt allvarligt. Det leder nämligen till ökade trafiksäkerhetsrisker och en kapitalförstöring som redan om några år får allvarliga kostnadsmässiga konsekvenser. När det gäller medel till driftsidan kan följande konstaterande göras. Anslaget för drift och underhåll av vägarna år 1981 understeg 1980 års anslag med ca 200 milj. kr. De beviljade medlen för 1982 skulle ha varit ca 215 milj. kr. högre för att vägverket skall kunna upprätthålla den produktion som fastlagts i gällande femårsplan för driftverksamheten. Konsekvenserna av den nuvarande medelstilledningen för drift och underhåll kommer 1982 bl. a. att bli:

1. Vinterväghållningen minskas på det lågtrafikerade vägnätet med 30 %.

2. Underhållet av det belagda vägnätet minskas med 9 %, vilket innebär att belägningskadorna ökar och därmed trafiksäkerhetsriskerna.

3. Insatserna på grusvägnätet minskas med 11 % främst i glesbygden.

4. Antalet kilometer grusväg som kan beläggas minskas från ca 200 mil/år till ca 95 mil/år.

De konkreta följderna för trafikanterna av den otillräckliga medelstilledningen blir bl. a. att vinterväghållningen kraftigt försämras. Vi har redan denna vinter fått uppleva dessa konsekvenser, och värre kommer det att bli under 1982. Då kommer det att dröja längre tid från ett snöfall till dess man kan gå ut och ploga. På det mindre trafikerade nätet kan man ej vidta några åtgärder förrän snön är uppemot en decimeter. Vad som kanske blir än allvarligare är den försämrade halkbekämpningen. På det lågtrafikerade nätet kommer vägverket inte ha råd att gå ut och halkbekämpa mer än vid extrem halka och då endast i backkrön och kurvor.

Den minskade medelstilledningen kommer vidare att leda till att antalet anställda vid vägverket under den närmaste femårsperioden kommer att minska med ca 2 000 årsarbetare. Vidare tvingas verket reducera sin fordonspark drastiskt om ett par år om man inte snabbt lägger om vägpolitiken. När det gäller den regionala organisationen för drift och underhåll kommer ett stort antal vägstationer, mellan 50 och 60, att läggas ner och övriga få stora personalinskränkningar. Detta kommer då främst att drabba glesbygden, där vägstationerna många gånger är den största arbetsplatsen.

Ett väl fungerande vägnät är en förutsättning för näringslivet. Med nuvarande politik kommer transportkostnaderna att stiga för främst de areella näringarna som skogs- och jordbruket. Med hänsyn till det redan pressade läge som dessa näringar befinner sig i kommer försämrade och dyrare transporter att ytterligare förvärra situationen. I en skrivelse till regeringen har nyligen de fackliga organisationerna påtalat de konsekvenser som nuvarande vägpolitik leder till. Man inleder sin skrivelse på följande sätt:

”Ökat antal olycksfall, trasiga fordon, inställd trafik, ökad frånvaro från arbetsplatserna, längre transporttider som var för sig medför kraftigt ökade kostnader för såväl enskilda som företag och samhälle – det är några exempel på effekten av den drastiskt försämrade standarden på våra vägar. Vägverkets kraftigt minskade anslag innebär en snabb kostnadsövertalning på allmänheten och företagen som är betydligt större än de s. k. ’besparingarna’ i Vägverkets budget.”

Kommunikationsministern har nyligen uttalat att det är vägverkets skyldighet att göra de omdisponeringar i sin budget som krävs för att det skall klara vinterväghållningen på ett tillfredsställande sätt. Detta innebär då med nuvarande otillräckliga anslagstilledning ytterligare försämring av underhållet på det belagda vägnätet, att grusvägsunderhållet till sommaren måste minska ytterligare och att belägningsverksamheten på grusvägnätet i stort sett helt måste upphöra. Man frågar sig verkligen om kommunikationsministern har klart för sig vilka konsekvenser hans uttalande leder till. Självfallet är det *önskvärt och nödvändigt* att vinterväghållningen 1982 kan

fullgöras på ett tillfredsställande sätt, men detta kräver då att vägverket får ökade resurser på tilläggsstat för år 1982.

Under de besvärliga vinterförhållanden som rått under de senaste månaderna har ett flertal företrädare för centerpartiet med förankring i kommunikationsdepartementet gått ut och anklagat vägverket för att inte fullgöra sina arbetsuppgifter på ett tillfredsställande sätt och även anklagat verket för att vara ohederligt när man påtalat bristen på resurser för vinterväghållningen. Att de anställda som pressats till det yttersta den senaste månaden upplevt detta som kränkande är naturligt. Det är inte vägverket utan regeringen och dess borgerliga riksdagsmajoritet som har ansvaret för att otillräckliga resurser ställts till vägväsendets förfogande.

Mot bakgrund av vad jag anfört i interpellationen vill jag till kommunikationsministern ställa följande frågor:

1. Anser kommunikationsministern att nuvarande vägpolitik följer de intentioner som det trafikpolitiska beslutet från 1979 innebar?

2. Vilken drift- och underhållsverksamhet skall stå tillbaka om vägverket skall följa kommunikationsministerns uttalande om omDispositionering av driftbudgeten för att klara vinterväghållningen 1982?

3. Är kommunikationsministern beredd att på tilläggsbudget för 1982 ge vägverket ökade resurser för drift- och underhållssidan så att intentionerna i det trafikpolitiska beslutet 1979 kan uppfyllas?

1981/82:112 av *Gunnar Biörck* i Värmdö (m) till socialministern om befolkningspolitiken:

För snart fyra år sedan begärde riksdagen genom bifall till socialutskottets enhälliga betänkande 1977/78:32 Befolkningsutvecklingen att "regeringen utan dröjsmål bör överväga vilka åtgärder som – utöver den planerade undersökningen av orsakerna till födelseminskningen – bör vidtas med anledning av den oroande befolkningsutvecklingen".

För två år sedan interPELLERADE jag socialminister Karin Söder om hennes bedömning av nativitetsutvecklingen i vårt land och om de åtgärder som statsrådet därvid möjligen övervägde. Vid det tillfället såg det ännu ut som om en viss återhämtning i födelsetalen vore på väg. De senaste uppgifterna från SCB om födelsetalet för 1981 är däremot dystra. Jag anser mig därför böra återkomma till socialministern med följande frågor:

Vad har statsrådet nu att redovisa för riksdagen från SCB:s – och andras – utredningsverksamhet?

Överväger regeringen nu några ytterligare åtgärder för att stödja den svenska befolkningens överlevnad på sikt?

Är regeringen beredd att nu ta ett samlat grepp över den svenska befolkningspolitiken?

9 § Meddelande om frågor

Nr 57

Tisdagen den
12 januari 1982

Meddelades att följande frågor framstälts

den 11 januari

*Meddelande om
frågor*

1981/82:193 av *Oswald Söderqvist* (vpk) till handelsministern om den svenska vapenexporten:

I maj 1981 frågade jag handelsministern om hans syn på den stororder av luftvärnsmateriel som Bofors hade tagit hem från USA. Leveransen gällde förnyelsen av USA:s luftvärnssystem, det s. k. DIVAD. Enligt min uppfattning var det ett klart brott mot bestämmelserna för svensk vapenexport. Handelsministern lämnade inte något klart besked. Affären torde nu ha framskridit så långt att handelsministern säkrare kan avgöra om exporten bör tillåtas eller inte.

Jag vill därför fråga handelsministern:

Anser handelsministern mot bakgrund av den senaste utvecklingen att denna affär står i överensstämmelse med de svenska bestämmelserna för vapenexport?

1981/82:194 av *Jan Bergqvist* (s) till justitieministern om utländska förvärv av svenska företag:

Frågan om kontroll av utländska köp av svenska företag har av de borgerliga partierna förhalats på ett närmast skandalöst sätt. År 1978 försäkrade industriminister Åsling att den Eckerbergiska utredningens förslag skulle behandlas med största möjliga skyndsamhet av regeringen. Men tiden gick utan att någon proposition presenterades.

I december 1980 förklarade industriministern i riksdagen att han trodde att det fanns goda möjligheter för regeringen att under 1981 lämna förslag i ämnet. Nu vet vi att regeringen inte utnyttjade dessa goda möjligheter.

Den 20 november 1981 trädde justitieministern in på arenan och gav följande till synes entydiga besked: "Sedan jag i somras tog över arbetet har vi ägnat oss intensivt åt frågan. Vi är nu långt framme, och jag kan ge --- det lugnande beskedet att det kommer en proposition till våren."

I den nu framlagda förteckningen över regeringsförslag till vårsessionen finns nämnt en proposition om Utländska förvärv av svenska företag. Men denna har regeringen försett med reservationen *eventuellt*. Därför ber jag att få ställa följande fråga till justitieministern:

Varför har regeringen ännu inte definitivt bestämt sig för att under våren lämna en proposition om bättre kontroll av de utländska uppköpen av svenska företag?

1981/82:195 av *Rune Gustavsson* (c) till ekonomi- och budgetministern om Husebyegendomen:

Tisdagen den
12 januari 1982

*Meddelande om
frågor*

Genom testamente har fröken Florence Stephens. Huseby i Kronobergs län, förordnat att hennes kvarlåtenskap skall tillfalla svenska staten. En av regeringen tillsatt särskild utredare överlämnade förra året förslag till driften av Huseby i statlig ägo.

Inte minst med hänsyn till att skingring av värdefullt lösöre redan skett är det angeläget att snara besked lämnas om ställningstagande till det testamentariska förordnandet till staten i fråga om Husebyegendomen.

Med stöd av det anförda anhåller jag om svar från budgetministern när beslut i denna fråga kommer att fattas.

1981/82:196 av *Christer Nilsson* (s) till kommunikationsministern om åtgärder för att öka trafiksäkerheten på vägsträckan Norrköping–Norsholm:

På en dryg månad har sex människor dödats i trafikolyckor på vägsträckan Norrköping–Norsholm. I förhållande till trafikmängden håller den aktuella vägsträckan (E 4:an) mycket låg standard.

Sommartid skapar broöppningarna vid Norsholm (Göta kanal) kilometerlånga köer och därmed också trafikproblem. Vintertid är denna del av E 4:an – en smal, kurvig väg fylld av backar – mycket förrädisk, vilket de många och svåra olyckorna vittnar om.

För några år sedan fanns planer på en fyrfilig motorväg runt Norrköping och en hög bro över Göta kanal. Förslagen att förbättra vägsträckan Norrköping–Norsholm har emellertid lyfts ut ur vägverkets långtidsplan.

Vilka åtgärder överväger kommunikationsministern för att öka trafiksäkerheten på vägsträckan Norrköping–Norsholm?

1981/82:197 av *Karin Nordlander* (vpk) till jordbruksministern om matpriserna:

Jordbruksministern har på en fråga – Hur mycket kan maten stiga i pris? – svarat: "Den stiger väl som alla andra varor." Men för fyra år sedan använde en svensk familj 24 % av inkomsten till mat. I dag använder den bara 20 %.

Med statistik kan man visserligen bevisa det mesta, men jag ifrågasätter om jordbruksministerns uppgifter håller när det gäller matkostnaderna för en familj med normal inkomst, med hänsyn taget till de senaste årens matprishöjningar. Sambandet kan ju vara att den del av hushållskassan som går till mat måste minska på grund av att fasta hushållskostnader, såsom hyran, stigit så kraftigt.

Med hänvisning härtill vill jag fråga jordbruksministern:

Vilket beräkningsunderlag har jordbruksministern använt för sina uppgifter om 20 % och vilka slutsatser drar ministern av sifferuppgiften?

1981/82:198 av *Wiggo Komstedt* (m) till statsrådet Karin Ahrland om principerna för apoteksnedläggningar:

Vill sjukvårdsministern redogöra för vilka principer som gäller vid apoteksnedläggningar?

1981/82:199 av *Alf Wennerfors* (m) till kommunikationsministern om lokaltrafiken i Storstockholmsområdet:

Är kommunikationsministern beredd att utreda förutsättningarna för ett trafiksystem som genom fri konkurrens, innovationer och samverkan utvecklar en transportapparat som 1,5 miljoner medborgare i Storstockholmsområdet kan utnyttja och lita på även när det snöar och är kallt?

1981/82:200 av *Gunnar Olsson* (s) till industriministern om råvaruförsörjningen till skogsindustrin i Värmlands län:

I anledning av Vänerskogskraschen pågår i Värmland f. n. en huggsexxa om virkesråvara som håller på att få förödande följder.

Många virkesuppköpare spekulerar i krisen och köper upp virke som egentligen borde komma den närbelägna industrin till godo. Solidariteten med den egna orten och den närbelägna massaindustrin eller det närbelägna sågverket äventyras om den här situationen får fortsätta.

Råvaruförsörjningen måste tryggas. Den spekulation som nu pågår om virkesråvaran medför att risken för att framför allt sågverken måste inskränka sin drift är uppenbar.

Vänerskogs konkurs den 18 december 1981 innebar att 498 skogsarbetare är varslade om uppsägning. Av dessa finns 300 i Värmlands län, varav 140 i norra Värmland.

Risken för ytterligare varsel är uppenbar om inte råvaruförsörjningen tryggas. Jag vill därför till industriministern ställa följande fråga:

Vad kan industriministern göra för att den skogsråvara som avverkas i Värmland kommer länets industrier till godo och inte hamnar i händerna på spekulativa uppköpare?

1981/82:201 av *Eva Hjelmström* (vpk) till utbildningsministern om åtgärder mot rasistiska inslag i etermedia:

Nu har det åter hänt! Program i närradion har tidigare vid upprepade tillfällen hetsat mot invandrarna och deras organisationer. Det senaste inslaget i denna kampanj är en närradioförening i Storstockholmsområdet som öppet propagerar för Ku Klux Klan. Förutom det mycket tivelaktiga värdet av närradion i sig måste man fråga sig hur länge dessa rasistiska radiosändningar skall få fortsätta. Regeringen har i budgetpropositionen aviserat en proposition till våren om närradioverksamheten. Samtidigt säger emellertid utbildningsministern att staten endast skall ta ansvar för mediernas struktur, inte innehållet i dem.

Mot bakgrund härav hemställer jag att till utbildningsministern få ställa följande fråga:

Kommer regeringen att vidta åtgärder som förhindrar rasistiska inslag i etermedia?

Nr 57

Tisdagen den
12 januari 1982

*Meddelande om
frågor*

Tisdagen den
12 januari 1982

*Meddelande om
frågor*

1981/82:202 av *Gunnar Biörck* i Värmdö (m) till statsrådet Karin Ahrland om etiska frågor inom sjukvården, m. m.:

I en intervju i Svenska Dagbladet nyligen framhöll statsrådet Karin Ahrland *dels* att de etiska frågorna har försummats i sjukvårdsdebatten, *dels* att hennes "motsvarigheter i andra länder (ofta) är manliga doktorer, men det tycker jag är fel. Det är viktigare att ha varit patient."

Med anledning av dessa uttalanden vore det av intresse att få veta, om statsrådet i stället tycker det är "rätt" att samtliga fyra borgerliga "hälsovårdsministrar" varit kvinnor, som ej varit läkare? Det kan också vara av intresse att få veta i vilken "sjukvårdsdebatt" som de etiska frågorna försummats och i så fall vems "fel" detta möjligen är.

1981/82:203 av *Gunnar Biörck* i Värmdö (m) till statsrådet Karin Ahrland om länsläkarorganisationen:

Såvitt man kan förstå sitter fortfarande ett antal f. d. länsläkare ute i landet och väntar på hur deras framtid skall gestalta sig. Har statsrådet möjlighet att för riksdagen redovisa läget på länsläkarfronten och vad regeringen avser att företaga sig i saken?

1981/81:204 av *Gunnar Biörck* i Värmdö (m) till statsrådet Karin Ahrland om naturmedel avsedda för injektion:

Under vårsessionen 1981 biföll riksdagen hemställan i socialutskottets betänkande 1980/81:7 om naturmedel avsedda för injektion (prop. 1980/81:5).

Är statsrådet i tillfälle att lämna riksdagen en redogörelse för sin syn på den hittillsvarande tillämpningen av lagen med bestämmelser om vissa medel avsedda för injektion?

10 § Kammaren åtskildes kl. 13.02.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert